

Mari Holopainen vihr

Kirjallinen kysymys toiminnasta kaivoskysymyksissä

Eduskunnan puhemiehelle

Vastauksessa CETA-sopimusta koskevaan kirjalliseen kysymykseen on tulkittu painostus eri tavalla kuin mihin kyseisessä kirjallisessa kysymyksessä viitattiin. Vastauksessa painostus tulkittiin lainsäädäntötyöhön kohdistuvaksi painostukseksi. Kirjallisessa kysymyksessä viitattiin painostukseen, jota saatetaan kokea käytännön toiminnassa ja jota saattaa muodostua toimijoille heidän arvioidessaan toimintamahdollisuuksiaan: "Esimerkiksi ympäristövahingon sattuessa käydään yhtiön ja viranomaisen välillä neuvotteluita. Investointisuoja on arvioitu parantavan yhtiön neuvotteluasemaa ainakin kolmesta syystä: hintariskin, kansainvälisen oikeuskäsittelyn lopputuloksen epävarmuuden ja investointimaan maineriskin takia, joka huolettaa osaa poliittisista toimijoista (Lähde: Pekka Niemelä, Itä-Suomen yliopisto, Opinion paper, 27.9.2019: <https://www.uef.fi/web/cceel/blog/-/blogs/opinion-1-17-the-european-court-of-justice-shows-green-light-to-the-investment-court-system-but-does-it-protect-countries-right-to-regulate-large->)". "Maakunnallisten valvonta- ja lupaviranomaisten ja kuntien koko ja resurssit ovat suhteessa pieniä."

Kirjallisen kysymyksen jälkeen työ- ja elinkeinoministeriö on saanut oikeuskanslerilta huomautuksen Boreniukselta tilatusta selvityksestä, jossa arvioitiin CETA-sopimuksen vaikutuksia kaivoslainsäädännön uudistustyöhön. Oikeuskanslerin huomautuksen myötä korostuu tarve tehdä kunnollinen selvitys. Aiemmin lainsäädäntötyössä saamelaiskäräjien kuuleminen sivuutettiin. Kaivosteollisuus muodostaa myös muutamien esimerkkien valossa tiiviin toimijaverkoston ainakin osan alan koulutuksen saaneiden välillä.

Ministeriöiden toimintaa ohjaavat kuitenkin virkavastuun ohella muun muassa hyvän hallintotavan ja kestävä kehityksen periaatteet. Kestävä kehityksen periaatteisiin kuuluu myös ympäristövastuu ja sosiaalinen vastuu.

Kaivosteollisuus vie väistämättä tilaa ja aiheuttaa aina jonkin asteisia negatiivisia vaikutuksia lähiympäristöön ja luonnon monimuotoisuuteen. Etenkin metallikaivoksilla on kielteisiä vesistövaikutuksia. Työ- ja elinkeinoministeriön kaivosteollisuuden toimialaraportissa ja sen karttamateriaalissa viitataan kuitenkin myös sellaisiin kohteisiin, joilla ei ole ympäristölupaa, jotka sijaitsevat luonnon ja vesistöjen kannalta herkillä alueilla ja joihin kohdistuu suurta vastustusta paikallisten ihmisten ja yritysten toimesta. Toisin sanoen kyseisten kohteiden ympäristövaikutusten arviointia ei ole tehty joko lainkaan tai niiden käsittely on kesken, jolloin myöskään ministeriöllä ei voi olla riittävää tietoa kyseisten kohteiden ympäristökestävyydestä tai siitä, onko hankkeilla sosiaalista toimilupaa. Tiedossa ei ole, voivatko nämä hankkeet toteutua. Vaikutusten arviointi on hyvin alkuvaiheessa joidenkin hankkeiden tai etsintäkohteiden osalta. Kohteisiin viitataan tästä

Kirjallinen kysymys KK 434/2019 vp

huolimatta kaivosteollisuuden toimialaraportissa muun muassa osana "akkuklusteria" ja sen karttakuvastossa. Näitä ministeriön tuottamia materiaaleja käytetään myös kaivosteollisuuden toimijoiden taholta.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös esimerkiksi Finnulpia koskien tuo esiin, että myös vesistön suojeluun on suhtauduttava vastuullisesti. Ministeriön riippumattomuuden ja ympäristövas- tuun tulisi toteutua siitä huolimatta, että ministeriön alaisuudessa toimii kaivosteollisuuden yritys Suomen Malminjalostus Oy sekä kaivosteollisuuden tutkijana ja konsulttina toimiva Geologian tutkimuskeskus, GTK. Ministeriöt eivät myöskään voi kohdentua vain tietyille toimialoille riip- puen niiden nykyisestä rakenteesta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä sen varmistamiseksi, että CETA-sopimukseen ja sen in- vestointisuojaan liittyvät seuraukset on huomioitu riittäväällä tavalla mukaan lukien epä- suorat vaikutukset, kuten painostus,

miten hallitus varmistaa, että oikeuskanslerin huomautusten jälkeen työ- ja elinkeinomi- nisteriön toiminnan riippumattomuus, hyvä hallintotapa ja kestävä kehityksen periaat- teet mukaan lukien ympäristövaikutusten arviointi ja sosiaalinen vastuu toteutuvat, ja

miten hallitus varmistaa, ettei se edistä suorasti tai epäsuorasti sellaisia hankkeita, joiden ympäristövaikutuksista tai sosiaalisesta vastuun toteutumisesta ei ole tietoa?

Helsingissä 27.12.2019

Mari Holopainen vihr